

әл-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
Экономика және бизнес жоғары мектебі
Бизнес технологиялар кафедрасы

Логистика жүйесіндегі тәуекелдерді басқару (пәні)

5 дәріс :

Логистикалық тәуекелдің мәні мен түрлері

Дәріс жоспары :

1. Тәуекелдің сипаты мен мазмұны, түрлері
2. Логистикалық тәуекелдерді төмендету жолдары

дәрістің мақсаты - оқу :

1. Тәуекелдің сипаты мен мазмұны, түрлері
2. Логистикалық тәуекелдерді төмендету жолдары қарастыру

1. Тәуекелдің сипаты мен мазмұны, түрлері

- ✦ Кез-келген практикалық іске асыруда логистикалық жүйе тауарларды жылжыту процестерінен бастап нарықтық кеңістіктегі тапсырыстарды жылжыту процедураларына дейін әр түрлі факторлардың әсерінен болатын және белгілі бір тәуекелге ұшырайтын көптеген гетерогенді аспектілерді қамтиды.
- ✦ Сенімділік - логистика принциптерінің бірі. Логистикалық жүйені пайдалану қаупін азайту немесе тіпті бейтараптандыру қажет.
- ✦ Тәуекел - сақтандырудың негізгі түсінігі. Бұл термин сақтандыру жағдайының туындау ықтималдығын, сондай-ақ ол келтірген залалдың болжамды мөлшерін білдіреді.

Логистикалық жүйенің тәуекелдері бизнестің ажырамас бөлігі ретінде әр түрлі болады

- ✦ 1. Коммерциялық тәуекел. Бұған жабдықтаудың бұзылуы, өнімнің жетіспеушілігі, жеткізілімнің кешеуілдеуі, қаржылық дефолттар, сатып алу, жөнелту, сақтау және т.б.
- ✦ 2. Табиғи апаттар салдарынан мүліктің жоғалуы қаупін қоса алғанда, қоршаған ортаның нашар жағдайы.
- ✦ 3. Көлік құралдарын ұрлауды ескере отырып, тауарлық-материалдық құндылықтарды ұрлау және ұрлау қаупі
- ✦ 4. Экологиялық қауіпті жағдайлар. Бұл қоршаған ортаға зиян келтіруден көрінеді, мысалы, өнімді тасымалдау немесе сақтау кезінде.
- ✦ 5. Логистикалық қызмет барысында заңды немесе жеке тұлғаларға келтірілген зиян үшін азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің тәуекелі.
- ✦ 6. Техникалық қауіп. Логистикалық жүйенің техникалық құралдарының жұмысына байланысты тәуекелдер.
- ✦ Логистикалық процеске қатысатын қызметкерлердің жұмысы нәтижесінде тәуекелдер мен онымен байланысты материалдық шығындар едәуір төмендеуі мүмкін.

2. Логистикалық тәуекелдерді төмендету жолдары

- Тәуекелдерді басқару - бұл компанияны кірістер мен кірістерді жоғалтудан қорғаудың ең жақсы тәсілі. Логистикадағы тәуекелдерді басқару принциптері тәуекелдерді басқару мен реттеу процедураларына бірыңғай көзқарасқа негізделген. Негізгі принциптер:
  - - Тәуекелдерді басқару компанияның мақсаттарын және логистиканың басқа басқару функцияларымен байланысын ескере отырып жүзеге асырылады.
  - - қызмет саласы, нарықтық бәсекелестік деңгейі, логистиканың даму деңгейі және оның жеткізілім тізбегіне бірігуі тәуекелдерге байланысты басқару шешімдеріне шектеулер қояды.
  - - олардың динамикалық сипатын ескере отырып, өзара байланысты тәуекелдер бойынша бірыңғай саясатты жүзеге асыру.

- ☀ Материалдық және тауарлық тәуекелді басқару тәуекелдердің басқа түрлеріне ұқсас әдістерге негізделген: жалтару, беру, окшаулау, бөлу және өтеу.
- ☀ Басқару саласында қолданылатын тәуекелдерді азайтудың нақты әдістері мен рәсімдерін жылдам қарастырайық. Бұл әдістерге мыналар жатады:
  - ☀ - тәуекелдерді болдырмау мақсатында - сенімсіз жеткізушілерден, сатып алушылардан және делдалдардан уақтылы бас тарту;
  - ☀ - тасымалдау бағыты бойынша - тауарлар мен материалдар компанияның қоймасына келгенге дейін жеткізушілерге жауапкершілік жүктейтін сақтандыру (әсіресе тасымалдау және сақтау қаупі үшін);

Сатып алу тәуекелдерін басқару

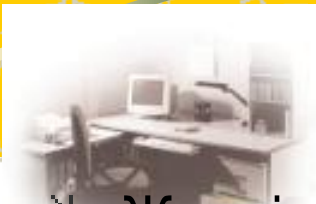

✦ Искери шешімдердің барлығы тәуекелге байланысты, сондықтан сатып алу ерекше жағдай емес. Сатып алу тәуекелдерінің түрлері өте көп, сондықтан оларды белгілі бір классификациясыз жасау мүмкін емес; қазіргі кезде сатып алу тәуекелі үш негізгі түрге бөлінеді:

- ✦ 1) тауарлар немесе қызметтер ағынының бұзылу қаупі;
  - ✦ 2) сатып алынатын тауарлар бағасының өзгеру қаупі;
  - ✦ 3) беделді тәуекел.
- ✦ Тәуекелдердің үш түрі де компанияның бәсекеге қабілеттілігі мен қаржылық жағдайына әсер етеді.

Жеткізу тоқтатылады және кешіктіріледі

- ✦ Жер сілкінісі, торнадо, дауыл, соғыс, су тасқыны немесе өрт сындарлы жеткізушіні толығымен бұзуы мүмкін. Тіпті ереуілдер де әртүрлі болуы мүмкін және ауа-райының қолайсыздығына, ірі жол-көлік оқиғаларына немесе өнімді жеткізуге және / немесе тасымалдауға әсер ететін басқа да қысқа мерзімді факторларға байланысты сатып алушы ұйымға көрсетілетін қызмет сапасына әсер етуі мүмкін.
- ✦ Өкінішке орай, жеткізілімнің тоқтатылуы шығындарды көбейтеді. Егер тоқтата тұруға байланысты сөндіргіштерге өте тез ауысуы керек болса, онда көп ақша кетуі мүмкін. Әртүрлі факторлар шығындарды көбейтеді, соның ішінде жұмысшылар мен жабдықтардың жұмыссыз қалуы, жеткізілім келісім-шартының орындалмауыда.

Бағалардың өзгеруі

- ✦ Жеткізуді тоқтата тұрудан айырмашылығы, сатып алынған тауарлар мен қызметтерге бағаның өзгеруіне тікелей байланысты тәуекелдер әр түрлі.
- ✦ Қарапайым мысал - өнеркәсіптік тауарлар нарығы. Мұнай бағасының өсуі жанармай, электр энергиясы мен мұнай өндіруде шешуші рөл атқаратын тауарлар мен қызметтерге әсер етеді.
- ✦ Жеткізудің бұзылуы мен баға / шығындар арақатынасының өзгеруі кез-келген ұйымның мақсатына жету және оның стратегиясын жүзеге асыру қабілетіне тікелей әсер ететіндігін ескерсек, жеткізуші де, тұтынушы да жеткізілім тізбегіндегі тәуекелдерді шебер басқаруы қажет.

Лайықты тәуекел

- ✦ Беделді тәуекел басқа тәуекелдерге қарағанда маңызды болуы мүмкін, өйткені компанияның беделін жоғалту апатқа әкелуі мүмкін. Компанияның беделіне сатып алудың құқықтық, этикалық және басқа аспектілері әсер етеді. Байланыс шешімдері мен сатып алушы персоналдың мінез-құлқы жағымды және жағымсыз салдары болуы мүмкін.
- ✦ Жеткізу қаупін басқару сатып алу қызметі деңгейінен басталуы керек, бірақ ол корпоративті деңгейге жетуі мүмкін. Жоғары тәуекелді жеткізушілермен келісімшарт жасамауға немесе қауіпті аймақтардағы кәсіпкерлермен жұмыс жасаудан бас тартуға, екі-үш көзді пайдалануға, резервтік қор құруға, хеджирлеуге, бағаларды белгілеуге немесе төмендетуге, сондай-ақ ұзақ мерзімді келісімшарттар жасасуға және қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін келісімдер жасасуға болмайды. Егер сатып алушылар бұл мәселені өздері шешсе, олар барлық тәуекелдерді жеткізушілерге беруге тырысады.

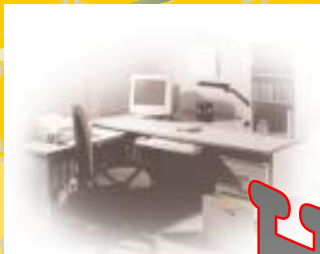

- ✦ Қазіргі уақытта логистикалық тәуекелдерді басқару мәселесінің өзектілігі күмән тудырады.
- ✦ Тәуекел әлеуметтік-экономикалық қатынастардың ажырамас элементіне айналады және кәсіпорындардың әлеуметтік-экономикалық саясатының стратегиясы мен тактикасының ажырамас бөлігіне айналады.
- ✦ Логистикалық қызметтегі тәуекелдің себептеріне қарамастан, әр кәсіпорында тәуекелді жүзеге асырумен байланысты ықтимал шығындарды азайту табиғи болып табылады. Сондықтан логистикалық тәуекелдерді басқару, яғни тәуекелдерді басқару проблемасы туындайды.
- ✦ Қай салада болмасын, кез-келген ұйым үшін тәуекелдерді басқару дегеніміз - ұйымның активтері мен табыстылығына қауіп төндіруі мүмкін тәуекелдерді анықтау, талдау және басқару.

Әдебиеттер тізімі :

1. Улучшение качества продукции, продукции, ресурсов: учеб. пособие / В.В. Ефимов - М.: КНОРУС, 2010. - 240 с.
2. Управление проектами: учеб. пособие / А.Г. Ивасенко, Я.И. Никонова -Ростов н/Д: Фениес, 2009. - 330 с.
3. Рыхтикова Н.А. Анализ и управление рисками организации / Н.А. Рыхтикова - М.: ФОРУМ, 2013. - 240 с.
4. Википедия, «Риск, неопределённость и прибыль»
5. Научная статья по специальности «Экономика и бизнес»: Анализ взаимосвязи понятий «риск» и «неопределенность»

Назарларыңызға
рахмет

